

DARIO FO'S MESSAGE, World Theatre Day 2013

Bogologolo, Babusi ba kile ba rarabolola mathata a go tlhoka taolesego kgatlanong le badiragatsi ba mokgatlho o o neng o itsege ka leina la *Commedia dell'Arte*, ka go ba koba mo lefatsheng la bone.

Gompieno, badiragatsi le dikompone tsa metshameko ya drama ba tshwaragane le bothata ba letlhoko la mafelo a bodiragatsi, ga mmogo le letlhoko la baettleetsi ba metshameko e, ka ntlha ya matshwenyego a go tshwana le o ne a.

Babusi ba mafatshe mo bogompienong, ga ba sa tlhole ba tshwenngwa ke mathata a go tlhoka taolesego e fa gongwe e tsisiwang ke badiragatsi ba ba dirisang ditsela tse di akaretsang puo e e kgoberang metsi, kgotsa ka mafoko a mangwe, e e kgalang ditsamaiso tsa mmuso, ka go nne badiragatsi ga ba na one mafelo a ba ka phatlalatsang melaetsa ya bone mo go one, mme ebile ga gona bone batho ba ba ba emeng nokeng. Fa go tshwantshanngwa le dinako tsele tsa maloba tse di bitswang Nako-tsa-Boitshekatsheko kwa lefatseng la Italy, batho ba ba neng ba tshwere puso nako tseo ba ne ba tshwaragana le namane e tona ya go thibela melaetsa le tiro tsa badiragatsi ba *Commedia dell'Arte* ka jaana ba ne ba na le matshwititshwiti a balatedi.

Go a itsege gore phudugo e kgolo ya badiragatsi ba *Commedia dell'Arte* e diragetse ka dingwaga tsele tsa tsamaiso e e neng e le kgatlanong le bogogi jo bo tlwaelesegileng ka leina la Kago-Sesha, ka mafoko a mangwe, Tshekaseko-ya-Kereke-ya-Roma, e ka yone go neng go ntshitswe taolo ya go rutlomolola mafelo otlhe a bodiragatsi jwa serala, bogolosegolo mo toropong ya Roma, ka gonno bodiragatsi jwa bone bo ne bo lejwa e le ditiro tsa go leswefatsa le go kgotlela toropo e, ka e ne e itsege e le lefelo le le boitshepo. E ne ya re ka ngwaga wa 1967, Mopapa Innocent XII, a le ka fa tlase ga kgatello ya dikopo tsa lekgamu lengwe la bahumi ba ba neng ba etleetsa thata tsamaiso ya boruti, a ntsha taolo ya go rutlomolola Kago ya bodiragatsi e e neng e bidiwa Tordinona, e mo go yone, go ya ka ditebo tsa bangwe batho, go neng go dirwa bodigatsi jwa botlhaswa.

Ka nako e ya dikganetso tsa Kago-Sesha, moruti-mogolo Carlo Borromeo, yo o neng a direla kwa Bokone jwa Italy, o e a itebagantse thata le pholoso ya "bana ba toropo ya Milan", mme a tshwaragana le bothata jwa go farologanya bodiragatsi jo ka tebo ya gagwe bo neng bo amogelesega jwa dithuto tsa semowa le bodiragatsi jo a neng a bona bo le bosula ebile e le jwa maithamako. O ne mo mokwalong o a neng a o kwaletse bakaulengwe ba gagwe, o ke tla a o buwang ka boripana, a buwa jaana: "Ka ntlha ya maikemisetso a go nyeletsa le go rutlomolola mofero wa mmaba, re dirile bojotlhe jwa rona go fisa mokwalo otlhe o o nang le melaetsa ya maithamako, go o nyeletsa gotlhelele mo megopolong ya batho, le go sekisa botlhe ba ba dirileng dikgatiso tsa melaetsa e. Le fa go ntse jalo, go a lemosega gore rona ga re santse re robetse, mmaba Saatane o ne a tsweletse a dira ka maatla maikemisetso a gagwe a tsietso. Re ile ra itharabologelwa fa re lemoga gore se se mo mokwalong wa dibuka se fekeetswa ke se batho ba se bonang ka matlho ka go ferethla mewa ya batho! Go bogolo jang go nyeletsa mewa ya banana le barweetsana ka lefoko le le buiwang ka molomo le tshwaragantswe le ditshupegetso tsa diatla, go

gaisa lefoko le le suleng le le mo dibukeng! Ka ntlha ya se, re lemogile botlhokwa jwa go tlosa mo gare ga ditoropo tsa rona botlhe badiragatsi ba metshameko ya serala, fela jaaka ke tlosa mewa e e sa batlegeng."

Jaanong, maitemogelo a rona mabapi le go rarabolola marara a, a itsheegile ka tumelo ya gore go na le maikemisetso a a kgatlhanong le morole o mosesane o o nang le lerato mo bodiragatsing jwa serala: keletso ke gore go nne le phatlalatso e ntšha ya *Commedia*, ya badiragatsi ba serala, ba ba ka ikakatlelang ka moono o, le go rwala mokgweleo o wa lerato la bodiragatsi ba serala, go kgonagatsa dipolo tse di tla a tsisang tebiso le maitemogelo a mašhwa.

Translation from English to Setswana by: Dr. Connie Rapoo (ITI Botswana)